

Högtiden i islam

Av Ashraf Sha'ban Abu Ahmad

Den islamiska nationen har exakt två högtider – inte fler, inte färre. Deras namn förändras inte, deras tidpunkter justeras inte, ingenting har lagts till eller tagits bort från dem, och deras kännetecken och riter har inte förändrats på etthundratjugo år. Det beror på att de är kopplade till två gudomliga handlingar av tillbedjan och två av islams plikter: fastan och vallfartsresan. Abu Dawud återberättade från Anas ibn Malik (må Allah vara nöjd med honom) att han sade: *”Allahs sändebud ﷺ kom till Medina och invånarna hade två dagar då de lekte och firade. Han frågade: ’Vad är dessa två dagar?’ De svarade: ’O Allahs sändebud, detta är två dagar då vi lekte på okunskapens tid.’ Han sade: ’Allah den Upphöjde har ersatt dem med något bättre: Offerdagen och Eid al-Fitr.’”*

Eid al-Fitr: Belöningens dag

Den första av muslimernas högtider är Eid al-Fitr, den första dagen efter Ramadan. Den fastande muslimen gläds med två glädjeämnen: glädjen över att ha fullgjort lydnaden mot Allah, och glädjen över att ha vunnit Allahs belöning för denna lydnad – en belöning utan mått och mening. Allahs sändebud ﷺ kallade den ”belöningens dag”. Det återberättades från Sa’d ibn Aws al-Ansari, från sin fader, att Allahs sändebud ﷺ sade: *”När Eid al-Fitr-dagen infaller, ställer sig änglarna vid vägarnas portar och ropar: ’Begiv er, o muslimer, till en frikostig Herre som skänker det goda och sedan belönar det! Ni befalldes att stiga upp om nätterna och ni steg upp, ni befalldes att fasta om dagarna och ni fastade, ni lydde er Herre – tag nu era belöningar!’ När de förrättat bönen ropar en utropare: ’Hör! Er Herre har förlåtit er, återvänd välvägleda till era hem.’ Det är belöningens dag, och den dagen kallas i himlen belöningens dag.”* Återberättat av al-Tabarani.

Det återberättas att Allah den Upphöjde säger till sina änglar på denna dag: *”Vad är lönen för den som utfört sitt arbete?”* De svarar: *”Vår Gud och Herre, hans lön är att han ges sin fulla ersättning.”* Då säger Han den Upphöjde: *”Jag tar er till vittnen på att Jag har gjort Mitt välbehag och Min förlåtelse till belöning för deras fasta och nattbön.”* Sedan säger Han den

Upphöjde – sedan Han betraktat alla högtidsbedjarna med en blick av nåd och ömhet: *”Be Mig, o Mina tjänare! Vid Min ära, be Mig i denna er samling om vad som gäller ert liv efter döden – Jag skall ge er det, och om det gäller er världsliga tillvaro – Jag skall se till er bästa. Ni har gjort Mig nöjd och Jag är nöjd med er. Gå härifrån förlåtna.”*

Om vi fullbordar Ramadans fasta med nattbön, koranläsning och närmande till Allah genom alla goda och välgörande gärningar, då är vi av högtidsmänniskorna som fröjdas åt sin fasta, gläds åt sin brustna fasta och vid mötet med sin Herre.

Det återberättas att en man kom till de troendes befälhavare Ali ibn Abi Talib (må Allah ära hans ansikte) på Eid al-Fitr-dagen och fann honom äta grovt bröd, medan andra av hans undersåtar åt vad som var gott och utsökt. Mannen sade: *”O de troendes befälhavare – högtidsdag och grovt bröd?”* Ali svarade: *”Idag är det högtid för den vars fasta och nattbön accepterades igår. Högtid för den vars synd förlåtits, vars strävan tackas och vars gärning accepterats. Idag är det högtid för oss, imorgon är det högtid för oss, och varje dag vi inte olyder Allah är det högtid för oss.”*

Detta visar att den sanna högtiden tillhör den som fastat, utfört nattbön och sökt sig nära Allah med goda gärningar, för att nå det stora priset som delas ut till dem som fastat och utfört nattbön på Eid al-Fitr – som på jorden kallas ”högtidsdagen” och i himlen kallas ”belöningens dag”. Högtiden är alltså ett kompletterande stycke i godhet, förtjänst, lön och belöning för Ramadan, och den är en gåva från Allah den Upphöjde för de goda gärningar muslimen utfört under lydets månad.

Eid al-Adha: Den stora vallfartsresornas dag

Den andra av muslimernas högtider är Eid al-Adha, som infaller på den tionde dagen i Dhul-Hijja. Det är den dag Allah den Upphöjde kallade ”den stora vallfartsresans dag”, då vallfärdarnas skaror till Allahs hus fröjdas åt att ha fullgjort den femte pelaren i islam, och alla muslimer fröjdas åt att Allahs välsignelse och religionens fullbordande nått sin fulländning. Allah den Upphöjde sade: *(Idag har de otrogna förlorat hoppet om er religion, frukta dem inte utan frukta Mig. Idag har Jag fulländat er religion åt er, fullbordat Min välsignelse över er och godkänt islam som er religion.)* (al-Ma'idah: 3).

Högtidernas riter i islam

Bland islams riter under de två högtiderna hör att badning, parfymering

och bärande av de vackraste kläderna är rekommenderat. al-Shafi'i och al-Baghawi återberättade från Ja'far ibn Muhammad, från sin fader, från sin farfar, att Profeten ﷺ brukade bära en randig jemenitisk mantel (burd hibarah) vid varje högtid.

al-Hasan al-Sibt berättade: *"Allahs sändebud ﷺ befallde oss att under de två högtiderna bära de bästa kläder vi har, använda den finaste parfym vi har och offra det dyrbaraste vi har."* Återberättat av al-Hakim.

Det är också sunna att äta ett udda antal dadlar innan man ger sig av till högtidsbönen på Eid al-Fitr, och att skjuta upp det på Eid al-Adha tills muslimen återvänt från böneplatsen för att äta av sitt offerdjur om han har ett. Burayda (må Allah vara nöjd med honom) berättade: *"Profeten ﷺ brukade inte ge sig av på Eid al-Fitr-dagen förrän han ätit, och på Offerdagen åt han inte förrän han återvänt."* Återberättat av at-Tirmidhi.

Därmed förblir de två högtiderna i islam två stora tillfällen som förenar glädje med lydnad och gestaltar muslimens glädje över sin tillbedjan och sitt närmande till Allah. Den sanna glädjen under högtiden är de rena hjärtans glädje – hjärtan som levat i Allahs lydnad och vunnit Hans välbehag och förlåtelse.

Högtidsbönen och dess riter

Därefter beger sig muslimerna till böneplatsen, uppställda inför Allah den välsignade och upphöjde, för att förrätta högtidsbönen. Det är rekommenderat att denna bön förrättas på den stora utomhusböneplatsen i öknen eller utanför bebyggelsen, men den är giltig i vilken moské som helst. Den är en bekräftad individuell sunna för alla som har fredagsbönen som plikt, och den föreskrevs under det första året efter utvandringen.

Av Profetens ﷺ vägledning hörde att barn och kvinnor skulle bevittna den. Det återberättades från Umm Atiyya (må Allah vara nöjd med henne) att hon sade: *"Vi befalldes att ta ut de unga ogifta flickorna och de menstruerande under de två högtiderna, för att bevittna det goda och muslimernas åkallan. De menstruerande håller sig borta från böneplatsen."* Återberättat av de båda (al-Bukhari och Muslim).

Bland högtidernas riter hör också takbiren, i lydnad mot Allah den Upphöjdes ord: *(För att ni ska fullborda antalet dagar och prisa Allah för Hans vägledning och kanske ni ska tacka Honom.)* (al-Baqarah: 185).

Högtidshälsningar och upprätthållande av blodsband

Bland de rekommenderade sunnorna under högtiden hör utbyte av hälsningar. Det återberättades från Jubayr ibn Nufayr att han sade: *"Allahs sändebuds ﷺ följeslagare brukade när de möttes på högtidsdagen säga till varandra: 'Taqabbal Allahu minna wa minkum' (Må Allah ta emot från oss och er)."* De utbyter gratulationer och välsignelser, och denna sed visar kärlek och tillgivenhet mellan muslimerna. Sedan strävar de efter att besöka sina anförvanter, ty att upprätthålla blodsband är en oskiljaktig del av islams tillåtande läror.

Att ge liv åt högtidsnatten med tillbedjan och ihågkommelse

Bland sunnorna hör också att ge liv åt högtidsnatten genom riklig tillbedjan, ihågkommelse, lovprisning och takbir med orden: *"Allahu akbar, Allahu akbar, la ilaha illa Allah, Allahu akbar, Allahu akbar, wa lillahi al-hamd."*

Det återberättades från Profeten ﷺ att han sade: *"Den som ger liv åt fyra nätter, Paradiset är honom skyldigt: Tawriyya-natten, Arafat-natten, Offerdagens natt och Eid al-Fitrs natt."*

Det tillåtna firandet under högtiden

Tillåten lek, oskyldig nöjsamhet och anständig vacker sång är sådant som tillåts under högtidsdagen, eftersom det är motion för kroppen och ett svar på hjärtans och sinnenas längtan. Det återberättades från de troendes moder Aisha (må Allah vara nöjd med henne) – i vad imam Ahmad och de båda (al-Bukhari och Muslim) återberättat – att etiopierna lekte inför Allahs sändebud ﷺ på en högtidsdag. Hon tittade fram från ovanför hans axel, och han sänkte axeln mot henne, och hon stod och tittade på dem tills hon fått nog och gick.

Det återberättades också från henne att Abu Bakr (må Allah vara nöjd med honom) kom in till henne på högtidsdagen och hos henne var två unga flickor som sjöng om Bu'ath-dagen. Abu Bakr sade: *"Djävulens pipande i Allahs sändebuds hem?"* Profeten ﷺ sade: *"O Abu Bakr, varje folk har sin högtid och idag är vår högtid."*

I en annan version sade Profeten ﷺ: *"För att judarna i Medina ska veta att det finns utrymme i vår religion. Jag har sänts med en ren och tillåtande"*

religion.”

Hos Ahmad och Muslim sade Profeten ﷺ: *”Tashriq-dagarna är dagar av ätande, drickande och ihågkommelse av Allah den mäktige och majestätiske.”*

Glädjen och lyckan under högtiden

Det högsta begreppet för högtiden i islam framträder i muslimernas lycka och glädje under dessa välsignade dagar, vilket också återspeglas på barnen – de är delaktiga i denna glädje, ty de har följt sina föräldrar i tron, fastan och de goda gärningarna. Allah den Upphöjde sade: *(De som tror och vars efterkommande följer dem i tron – Vi låter deras efterkommande sluta sig till dem, och Vi minskar inget av deras gärningar. Varje person är bunden av vad han tjänat in.)* (al-Tur: 21).

Därför bör det muslimska hemmet fyllas med alla glädjeuttryck, ro och trygghet, och kärlek och samhörighet bör råda bland muslimerna, och hjärtan renas från agg och bitterhet. Högtiden är inte bara en glädje för individen eller hans familj – glädjen måste spridas till hela den muslimska staden och hela den islamiska nationen.

Givandet och solidariteten under högtiden

Bland de mest framträdande dragen hos högtiden i islam hör att händerna sträcks ut i givmildhet. Muslimen börjar med att vara omtänksam mot sina barn, sina familjemedlemmar och sina anförvanter, och räcker hjälpande hand till de fattiga och behövande. Högtiden är en dag för frikostighet och välgörenhet, då grannen känner av sin grannes behov, och muslimen smakar glädjerus när han bringar glädje till andras barn precis som han gläds åt sina egna barns lycka.

Det islamiska samhället var, under sina blomstringsperioder, ett föredöme i barmhärtighet och givmildhet, till den grad att det blev det mest humanistiska av samhällen och det snabbaste till den förtrycktes undsättning och den behövandes hjälp.

En berättelse om solidaritet under högtiden

Det berättas att al-Waqidi, en av de stora lärde under det andra århundradet efter Hijra, sade: *”Jag hade två vänner, en av dem hashimitisk, och vi var som en enda själ. En svår trångmål drabbade mig och högtiden närmade sig. Min hustru sade till mig: ’För vår egen del tål vi*

nöden, men våra barn har sönderslaget mitt hjärta av medlidande med dem – se på deras trasiga kläder! Se hur du kan ordna kläder åt dem.'"

"Jag skrev till min hashimitiske vän och bad om hjälp. Han sände mig en förseglad påse med tusen dirham. Men knappt hade pengarna nått mina händer förrän en annan vän kom och klagade över exakt vad jag klagat inför min hashimitiske vän. Jag sände honom påsen som den var, utan att öppna sigillet. Sedan berättade jag för min hustru vad jag gjort och hon gillade det och klandrade mig inte för det.

En stund senare kom min hashimitiske vän med påsen och sade: 'När du bad mig om pengarna hade jag inget annat än denna påse, så jag sände bud till vår tredje vän och bad om hjälp – och han sände mig tillbaka just den påse han fått av dig.'"

"Sedan delade vi tusen dirham mellan oss, trehundra var, och avsatte hundra dirham åt hustrun. Nyheten spreds tills den nådde kalifen al-Ma'mun, som kallade oss till sig. När vi berättade historien för honom beordrade han att vi skulle ges sjutusen dinar: tvåtusen var och tusen dinar till hustrun."

Denna berättelse är ett exempel på vad muslimer bör vara i fråga om solidaritet och barmhärtighet, särskilt under högtidsdagarna, då den sanna glädjen är att dela det goda med andra.

Avslutning

Med dessa upphöjda innebörder välkomnar muslimerna högtiden – de lever i lycka och glädje och gläder andra med givmildhet och frikostighet, hämtande ur islams anda värdena broderskap och kärlek. Högtiden är inte begränsad till nya kläder och yttre prakt – den är ett andligt och socialt tillfälle som befäster solidaritetens värden och fyller själarna med frid och glädje.

Vi ber Allah att göra våra högtider till dagar av nåd och förlåtelse, och att låta dem återkomma över oss och den islamiska nationen med godhet, välsignelse och välgång.

